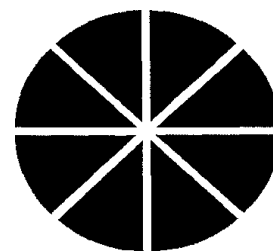

de BOTS-vragenlijsten uit Interactiewijzer ©

Auteurs: Rob Verstegen en Henny Lodewijks

Naam kind: ..... Leeftijd: ..... Sexe: m / v

Ingevuld door: ..... Datum: .....

Onderdeel A1: relatie kind - opvoeder

Onderstaande uitspraken hebben betrekking op **hoe het betreffende kind met jou omgaat**. Met het omcirkelen van een cijfer geef je aan in hoeverre een uitspraak over de interactiestijl van het kind naar jou toe van toepassing is, waarbij:

-2	=	veel te weinig
-1	=	te weinig
0	=	normaal
+1	=	vaak
+2	=	veel te vaak

- 1. Leeft zich in mij in** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Rekening houden met je, attent zijn naar je.
Veel te veel : Altijd begrip voor je tonen; zich te sterk medeverantwoordelijk voelen; jou altijd willen helpen/geruststellen/troosten. Voor een kind is het te veel op jouw "wel en wee" gericht.
- 2. Op zijn/haar hoede bij mij** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Zaken of intenties naar jou op een gezonde manier betwijfelen; een gezond-kritische instelling naar jou.
Veel te veel : Veel scepsis over jou; jou vaak heimelijk op de proef stellen of uit de tent lokken; jou sterk wantrouwen .
- 3. Stelt eisen aan mij** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Het kind kan op een stellige, duidelijke manier aangeven wat het van je verwacht of verlangt.
Veel te veel : Het kind stelt rechtstreekse eisen, die je gezag ter discussie stellen of aantasten: "Ik wil... (dus) Jij moet."
- 4. Stelt zich bescheiden naar mij op** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Een terughoudend-vriendelijke opstelling; ingetogenheid, afwachten tot het aan de beurt is .
Veel te veel : Geen eigen mening lijken te hebben; te weinig eigenheid naar jou toe. Altijd jouw initiatief of mening afwachten.
- 5. Moedigt mij aan en ondersteunt mij** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Ondersteunende opmerkingen; zorgzaamheid t.a.v. jou; jou steunend oogcontact bieden; jou moed inspreken; voor jou opkomen; jou beschermen tegen kritiek van anderen.
Veel te veel : Jou kritiekloos en/of op-het-plakkerige-af steunen.
- 6. Stelt zich terughoudend op** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Adequate distantie in het contact; niet te snel of te gemakkelijk naar jou 'over de brug komen' .
Veel te veel : Het kind stelt zich te gesloten of sterk vermijdend naar jou op. Het is daardoor niet of moeilijk bereikbaar voor je.
- 7. Accepteert kritiek** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Het kind accepteert aan- of opmerkingen van jou. Het staat niet onmiddellijk klaar met een weerwoord; het wil ook naar het eigen aandeel in een probleem kijken.
Veel te veel : Klakkeloos je kritiek incasseren; nooit een weerwoord.
- 8. Vertrouwt op eigen oordeel** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Een gezonde onafhankelijke opstelling; zich niet te snel laten beïnvloeden of meeslepen door jouw mening.
Veel te veel : Te zelfbepalend gedrag; teveel een eigen weg willen gaan; kritiek van jou volledig negeren; erg eigenwijs.

9. Heeft persoonsgerichte kritiek op mij -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Bepaalde onhebbelijkheden of eigenschappen van jou durven aangeven of ter discussie stellen.
 Veel te veel : Jou daarmee proberen 'onderuit' te halen, te beschuldigen, belachelijk te maken of te kwetsen.
10. Geeft mij advies -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Goedbedoelde raad; zaken die het goed beheerst aan je willen voordoen, uitleggen; oplossingen aanreiken.
 Veel te veel : Opdringerig, vaak ongevraagd en op allerlei gebieden (goedbedoelende?) betweterige raad of suggesties aan je opdringen.
11. Benadrukt de positieve kanten van mij -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Op gepaste wijze complimenten aan je geven; leuke/aardige eigenschappen van jou (verbaal of non-verbaal) opmerken of beklemtonen; bijval t.a.v. jouw inbreng of initiatief.
 Veel te veel : Met jou 'dwepen', verliefd op je zijn.
12. Stelt zich afhankelijk op naar mij -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Het kind weet op gepaste wijze voldoende hulp, uitleg, leiding, goedkeuring, bevestiging aan je te ontlokken of te vragen.
 Veel te veel : Voortdurend, te pas en te onpas een beroep doen op jouw hulp, zich daaraan 'vastklampen'; extreem onzelfstandig gedrag.
13. Geeft mij de ruimte -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Het kind legt je niet teveel beperkingen op; het vergt geen onevenredige tijd of energie van je.
 Veel te veel : Het kind is veel te gemakkelijk of meegaand en het vraagt duidelijk te weinig aandacht van je. Het is nooit lastig.
14. Laat kwaadheid zien aan mij -2 -1 0 +1 +2
 Het betreft kwaadheid op jou!
 Normaal is o.a.: Gepaste boosheid laten blijken als het zich onterecht behandeld voelt door jou.
 Veel te veel : Jou buiten proporties beschuldigen, bedreigen, kwetsen of fysiek agressief benaderen; 'blinde woede' naar jou.
15. Wil van mij winnen -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Het kind streeft op gepaste wijze erkenning van zijn kwaliteiten na en durft daarvoor wel wat gezonde strijd met je aan te gaan.
 Veel te veel : Altijd gelijk willen hebben of door willen drukken; jou steeds willen overtroeven; een 'ongenaakbare' houding.
16. Plaatst kanttekeningen: 'Ja, maar ...' -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Een gezond-kritische opstelling van het kind t.a.v. jouw inbreng, zonder dat het jou daarmee wil 'overtroeven'.
 Veel te veel : Teveel scepsis uiten waarmee het je gezag ondergraaft; altijd wat te 'mekkeren' (zonder echte oplossingen aan te geven).
17. Stelt zich gelijkwaardig aan mij op -2 -1 0 +1 +2
 N.B. Het kind gaat geen echte strijd aan!
 Normaal is o.a.: Durft (leeftijdadequaat) voldoende ruimte of initiatief naar jou te nemen bijv. op gebieden waar het sterk(er) is.
 Veel te veel : Betweterig-bemoeizuchtig leiding willen nemen of delen.
18. Is zorgzaam voor mij -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Wil je wel helpen, ontlasten van karweitjes; het kind is voldoende attent naar je, houdt voldoende rekening met je.
 Veel te veel : Het kind stemt zijn gedrag veel te veel af op jouw welbevinden; het zit 'te dicht op je' met zorgzame initiatieven.
19. Doet wat ik vraag -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Voldoende aan jouw vragen, wensen tegemoet komen; voldoende meegaand zijn; 'niet te moeilijk doen'.
 Veel te veel : Te braaf; een te gediensstige houding met weinig of geen eigen initiatief; nooit enig protest bij opdrachten.
20. Grenst zich af door te zwijgen -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Kan zaken voor zich houden naar jou toe; 'heeft het hart niet teveel of te snel op de tong'; kan zijn mond houden.
 Veel te veel : Erg gesloten en ONTWIJKEND zwijgzaam en daardoor voor jou onbereikbaar ('Hooghartige' zwijgzaamheid wordt NIET bedoeld).
21. Toont ontevredenheid over mij -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Indirect kritiek durven uiten; gepast misprijzend reageren of tegenzin tonen bijv. als jij overvraagt of teveel dwingt.
 Veel te veel : 'Je kunt het ook nooit goed doen'; steeds is dit kind cynisch-ontevreden of negativistisch-klagend over/naar jou.
22. Bijt van zich af t.o.v. mij -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a.: Als je het kind teveel in het nauw zou drijven (of kwetsen) dan kan het voldoende stevig en zonodig 'bits' voor zichzelf opkomen.
 Veel te veel : Onevenredig kwaad-afhoudend reageren; onnodige, kwetsende verwijten naar je; 'dubbel en dwars' willen (terug)pakken.

23. Organiseert en regelt voor mij -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Stelt zich voldoende medeverantwoordelijk op; regelt daarom zelf wel eens wat om je te ontlasten..
 Veel te veel : De rol van medeopvoeder willen spelen in de groep; je teveel/ te vaak op eigen initiatief zaken uit handen willen nemen.
24. Toont teleurstelling over mij -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Het kan je op gepaste wijze (zonder te kwetsen) laten merken 'dat je tegenvalt', dat het wat beters had verwacht.
 Veel te veel : Het voelt zich altijd door jouw toedoen tekort gedaan: het kind voelt zich snel verongelijkt door jou en 'mokt' dan.
25. Stelt zich afwachtend op -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Een ontvankelijke opstelling naar jou; het kan jouw initiatief of hulp afwachten, maar ook weer niet te lang.
 Veel te veel : Erg passief-afhankelijke opstellingen; veel te verlegen naar jou; niet zelf durven en teveel jouw hulp afwachten.
26. Wijst mij op fouten die ik maak -2 -1 0 +1 +2
 N.B. Het gaat het kind hier meer om je inhoudelijke fouten, minder om jouw 'foute' persoonlijkheidskenmerken!
 Normaal is o.a. : Het kind kan duidelijk maar gepast aangeven dat je je - in zijn ogen - vergist.
 Veel te veel : Je steeds op fouten willen betrappen om te overtroeven.
27. Wil mij overtuigen, met de beste bedoelingen -2 -1 0 +1 +2
 N.B. Het kind heeft 'het beste met jou voor' zoekt geen strijd!
 Normaal is o.a. : Stellig spreken, met flair kunnen beargumenteren of demonstreren wanneer het denkt jou iets te bieden te hebben.
 Veel te veel : Continu praten, steeds in de rede vallen, drammen.
28. Stelt zich kwetsbaar op -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Kan jou op een ontwapenende, gepaste wijze zijn zwaktes aangeven en tijdig hulp/veiligheid/troost bij je zoeken.
 Veel te veel : Zich 'hulpeloos' aan je vastklampen; benauwende afhankelijkheid, daarmee jouw bescherming en hulp willen 'forceren'.
29. Kijkt de kat uit de boom -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Het kind laat niet te snel 'het achterste van zijn tong zien'; 'het weet zijn kruit naar je droog te houden'.
 Veel te veel : Altijd stuurs-afhoudend; het kind komt nooit eens 'over de brug' naar jou; blijft altijd sterk gereserveerd.
30. Houdt zich aan regels, die ik stel -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Het kind luistert voldoende naar je, volgt je aanwijzingen voldoende op, ook als je er eens niet bent.
 Veel te veel : Een veel te kritiekloze en ondergeschikte houding naar jou; klakkeloze volgzzaamheid; te confronterend naar jou.
31. "Aanval is de beste verdediging" -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Het kind probeert jouw kritiek te voorkomen door je voor te zijn met ideeën, plannen of verwijten.
 Veel te veel : Het kind probeert jou met een veel te agressieve stijl (bij voorbaat) 'af te schrikken', door woorden en/of daden .
32. Trekt zich terug -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Het kind wil je zo op gepaste wijze even ontmoedigen in 't contact. Bijv. bij schuld- /schaamte- of onmachtsgevoelens naar jou, uit loyaliteit naar derden of om voldoende autonomie te bewaren.
 Veel te veel : Het blijft onbereikbaar voor je; "Laat mij maar."

Bronnen:

Boek: R. Verstegen en H.P.B. Lodewijks,

Interactiewijzer Analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedingssituaties,
 2009, van Gorcum, Assen.

Computerprogramma: *Interactiewijzer*, Sorée Educatieve Software, Venlo.

Onderdeel A2: relatie opvoeder - kind

Onderstaande uitspraken hebben betrekking op wat het kind bij jou oproept, **waartoe je in eerste instantie geneigd bent** (het gaat er dus niet om of je in werkelijkheid altijd zo reageert)

Op een driepuntsschaal kan aangegeven worden in hoeverre de uitspraak van toepassing is, waarbij:

- = nauwelijks of niet
0 = binnen normale grenzen
+ = duidelijk

1. Je neigt ertoe dit kind als gemakkelijk volgend te zien - 0 +
Signalen zijn o.a.: Je voelt je door dit kind niet ingeperkt; je bent ertoe geneigd het vriendelijk, maar mogelijk ook wat oppervlakkig te benaderen; je verwacht er weinig tegenspel, kritiek of weerwoord van.
2. Je neigt ertoe met dit kind de strijd aan te gaan - 0 +
Signalen zijn o.a.: Je neigt ertoe om je pedagogisch gezag extra te willen handhaven of bekrachtigen; je voelt de neiging om een machtsstrijd aan te gaan. (N.B. 'Strijd' om het kind emotioneel te bereiken of om het te activeren wordt hier NIET bedoeld!!)
3. Je neigt ertoe dit kind te 'bemoederen' - 0 +
Signalen zijn o.a.: Je ziet het kind als kwetsbaar, zwak en afhankelijk van jouw hulp; je wilt het beschermen, 'behoeden'; je kunt je ook onthand voelen door zoveel afhankelijkheid.
4. Je neigt ertoe bijval en steun bij dit kind te zoeken - 0 +
Signalen zijn o.a.: Je voelt je gerieflijker wanneer dit kind in de groep is; je stelt het gezelschap van dit kind op prijs; je neigt tot bevestigend oogcontact zoeken of zoekt bepaalde steun, bijv. in groepssituaties die voor jou moeilijker zijn.
5. Je neigt ertoe geïrriteerd en afwijzend te reageren op dit kind - 0 +
Signalen zijn o.a.: Je wordt ongeduldig; je voelt wantrouwen; je voelt je getergd; je vindt het kind onsympathiek, raar, lastig of 'naar'; je neigt ertoe sceptisch of badinerend te reageren; je zou het wel eens steviger willen aanpakken omdat je je eraan ergert.
6. Je neigt ertoe dit kind uit de put te halen - 0 +
Signalen zijn o.a.: Je wilt het kind 'bereiken' of uit zijn isolement halen; je neigt tot initiatieven om meer aansluiting bij dit kind te vinden, geslotenheid te verminderen, om het te activeren, om het op te beuren.
7. Je neigt ertoe zaken aan dit kind over te laten - 0 +
Signalen zijn o.a.: Je vindt het kind vaardig, kundig of sterk genoeg in bepaalde situaties en enig ertoe initiatief of leiding eraan toe te vertrouwen, het ruimte of 'volgzame' aandacht te geven.
8. Je neigt ertoe dit kind te straffen - 0 +
Signalen zijn o.a.: Je voelt de neiging om het kind streng aan (of terug) te pakken: "Wie niet horen wil, moet maar voelen!"; je vindt dat het kind maar eens door straf moet ervaren dat het over essentiële grenzen gaat of is gegaan.

Bronnen:

Boek: R. Verstegen en H.P.B. Lodewijks,

Interactiewijzer Analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedingsituaties,
2009, van Gorcum, Assen.

Computerprogramma: *Interactiewijzer*, Sorée Educatieve Software, Venlo.

Onderdeel B1: relatie kind - andere kinderen

Let op:

Onderstaande uitspraken hebben betrekking op **hoe het betreffende kind omgaat met andere kinderen**. Met een cijfer kan aangegeven worden in hoeverre de uitspraak van toepassing is, waarbij:

-2	=	veel te weinig
-1	=	te weinig
0	=	normaal
+1	=	vaak
+2	=	veel te vaak

- 1. Leeft zich in andere kinderen in** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Rekening houden met andere kinderen uit de groep; attent gedrag naar hen; hen voldoende aanvoelen; kinderen willen helpen, geruststellen, troosten.
Veel te veel : Voortdurend bezig zijn met het wel en wee van de groepsgenoten.
- 2. Op zijn/haar hoede bij andere kinderen** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Inbreng of attenties van andere kinderen op een gezonde manier in twijfel kunnen trekken; gezond kritisch.
Veel te veel : Veel scepsis/argwaan; kinderen heimelijk op de proef stellen of uit de tent lokken; kinderen steeds/sterk wantrouwen.
- 3. Stelt eisen aan de andere kinderen** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Het kind geeft op een gepaste maar stellige, duidelijke manier aan wat het van groepsgenoten verwacht of verlangt.
Veel te veel : Het kind stelt veel te veel of te hoge eisen aan groepsgenoten vanuit een 'bazige' rol: "Ik wil..., jij moet...".
- 4. Stelt zich bescheiden op naar andere kinderen** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Vriendelijke terughoudendheid in de groep; een 'ingetogen' houding; zijn/haar beurt 'minzaam' afwachten.
Veel te veel : Geen eigen mening lijken te hebben; geen eigenheid; altijd het initiatief van anderen afwachten; erg verlegen.
- 5. Ondersteunt andere kinderen** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Ondersteunende opmerkingen; zorgzaamheid naar andere kinderen; hen steunend oogcontact bieden; hen moed inspreken; voor hen opkomen; hen beschermen tegen kritiek.
Veel te veel : Kind(eren) kritiekloos en op -het plakkerige af- steunen.
- 6. Stelt zich terughoudend op** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Adequaat distantie in het contact aanhouden; niet te snel of te gemakkelijk 'over de brug komen' naar groepsgenoten.
Veel te veel : Stelt zich te gesloten of sterk vermijdend op in de groep. Het kind is daardoor niet of moeilijk bereikbaar voor groepsgenoten.
- 7. Accepteert kritiek** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Accepteert aan- of opmerkingen van groepsgenoten; staat niet meteen klaar met een (agressief) weerwoord; wil ook naar eigen aandeel kijken; wil er wel lering uit trekken.
Veel te veel : Klakkeloos kritiek incasseren; nooit een weerwoord.
- 8. Vertrouwt op eigen oordeel** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Een gezonde onafhankelijke opstelling; zich niet te snel laten beïnvloeden of meeslepen door groepsgenoten.
Veel te veel : Gaat onverstoort zijn eigen gang; negeert kritiek van groepsgenoten volledig; gaat er vanuit gelijk te hebben.
- 9. Heeft persoonsgerichte kritiek** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Onhebbelijkheden, eigenschappen van groepsgenoten op gepaste wijze durven aangeven of ter discussie stellen.
Veel te veel : Groepsgenoten daarmee proberen 'onderuit' te halen, te beschuldigen, belachelijk te maken of te kwetsen.
- 10. Geeft advies aan andere kinderen** -2 -1 0 +1 +2
Normaal is o.a. : Goedbedoelde raadgevingen; willen uitleggen; willen voordoen; oplossingen aanreiken willen aanreiken aan groepsgenoten.
Veel te veel : Opdringerig, vaak ongevraagd en op allerlei gebieden (goedbedoelde) betweterige raad of suggesties blijven aandragen.

11. **Benadrukt de positieve kanten van andere kinderen**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Op gepaste wijze complimenten aan kinderen geven; leuke/aardige eigenschappen opmerken, beklemtonen of aangeven; bijval t.a.v. inbreng of initiatieven van groepsgenoten.
 Veel te veel : Met bepaalde kinderen ‘dwepen’, ‘blinde liefde’.
12. **Stelt zich afhankelijk op t.o.v. andere kinderen**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Het kind weet op gepaste wijze voldoende hulp, uitleg, leiding, bevestiging te vragen of te ontlokken aan groepsgenoten wanneer dat nodig is.
 Veel te veel : Zich te vaak, te pas en te onpas afhankelijk maken van hulp of leiding door groepsgenoten, zich daaraan ‘vastklampen’.
13. **Geeft de andere kinderen ruimte**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Andere kinderen niet teveel beperkingen opleggen; voldoende meegaande houding naar groepsgenoten; niet teveel vergen.
 Veel te veel : Veel te gemakkelijk of meegaand; vanuit een te volgzame houding veel te weinig ‘plaats’ in de groep innemen of vragen.
14. **Laat kwaadheid zien naar andere kinderen**   -2   -1   0   +1   +2
 N.B. Het gaat om kwaadheid over die kinderen zelf!
 Normaal is o.a. : Het toont bijv. gepaste boosheid bij (vermeende) onrechtvaardigheid, oneerlijkheid.
 Veel te veel : Kinderen buiten proporties beschuldigen, bedreigen, kwetsen of fysiek agressief benaderen; ‘blinde woede’ naar hen.
15. **De inzet is: "winnen"**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Het kind streeft op gepaste wijze erkenning van zijn kwaliteiten na met een gezond-competitieve instelling.
 Veel te veel : Wil altijd de beste of de baas zijn; wil teveel indruk maken, overtroeven, doordrukken, arrogantie of ‘hanengedrag’.
16. **Plaatst kanttekeningen: ‘Ja, maar...’**   -2   -1   0   +1   +2
 Bedoeld wordt een gezond-kritische opstelling t.a.v. inbreng van groepsgenoten, vraagtekens plaatsen zonder te willen ‘overtroeven’.
 Veel te veel : Te veel scepsis uiten waarmee het de sfeer ondergraaft; altijd wat te ‘mekkeren’ (zonder echte oplossingen aan te reiken).
17. **Neemt de leiding in het belang van de groep**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Zich op geëigende en gepaste wijze aanbieden of handelen als taakgericht leider van en voor de groep.
 Veel te veel : Voortdurend betweterig-bemoeizuchtig een leidersrol claimen met het idee: “Ik weet wat het beste is voor de groep”.
18. **Is zorgzaam voor andere kinderen**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Het kind wil groepsgenoten wel helpen; is attent in woord en daad; beschermt en ondersteunt zonnodig kinderen.
 Veel te veel : Het kind stemt zijn gedrag veel te veel af op het welbevinden van bepaalde kinderen; ‘bemoedert’ teveel; wil te snel helpen.
19. **Doet wat gevraagd wordt**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Voldoende meegaand zijn; ‘niet te moeilijk doen’; voldoende aan reële vragen van groepsgenootjes tegemoetkomen.
 Veel te veel : Een veel te ‘gedienstige’ houding; laat zich teveel voor het karretje spannen door groepsgenootjes; ‘slaafs’ gedrag.
20. **Grenst zich af door te zwijgen**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Kan zaken voor zich houden in de groep; ‘heeft het hart niet teveel op de tong; kan een geheim bewaren.
 Veel te veel : Veel te gesloten en zwijgzaam in de groep, onbereikbaar. (‘Hooghartige’ zwijgzaamheid wordt hier NIET bedoeld).
21. **Toont ontevredenheid**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Indirect kritiek durven uiten; op een gepast wijze ongenoegen kunnen laten merken.
 Veel te veel : Altijd mopperen, klagen, verongelijkt over de groep zonder echte alternatieven aan te geven: “Ik vind het gewoon niks”.
22. **Bijt van zich af**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Het kind kan voldoende stevig en zonnodig ‘bits’ voor zichzelf opkomen als het in het nauw gebracht wordt.
 Veel te veel : Onevenredig kwaad-afhoudend reageren; onnodige, kwetsende verwijten; schelden naar kinderen; keihard terug willen pakken.
23. **Organiseert en regelt voor andere kinderen**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Stelt zich voldoende medeverantwoordelijk op voor de groep en doet daarom uit zichzelf ook wel ‘regeltaken’.
 Veel te veel : De ‘regelneef’ of ‘control freak’ die meent -omwille van de groep- steeds maar weer dingen te moeten regelen/aansturen.
24. **Laat teleurstelling blijken**   -2   -1   0   +1   +2
 Normaal is o.a. : Het kan groepsgenoten op gepaste wijze (zonder te kwetsen) laten merken ‘dat het wat beters had verwacht.
 Veel te veel : ‘Het valt altijd tegen’; klaagt of ‘mokt’ daar steeds over; het kind voelt zich snel tekort gedaan door/in de groep.

25. Stelt zich afwachtend op -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Een ontvankelijke opstelling t.a.v. groepsgenoten; hun initiatief of hulp kunnen afwachten indien nodig.
 Veel te veel : Erg passief-afhankelijke houding; veel te 'timide' in de groep; niet zelf durven; altijd afwachten wat de ander vindt of doet.
26. Wijst andere kinderen op gemaakte fouten -2 -1 0 +1 +2
 N.B. Het gaat het kind dan meer om echte inhoudelijke fouten dan om 'foute' persoonlijkheidskenmerken! 'Het speelt de bal, niet de man'.
 Veel te veel : Groepsgenoten steeds op fouten willen betrappen; het kind wil hen zo steeds onder 'controle' houden of overtroeven.
27. Wil andere kinderen overtuigen in hun belang -2 -1 0 +1 +2
 N.B. Het kind heeft 'het beste met hen voor' zoekt geen strijd!
 Normaal is o.a. : Stellig spreken, met 'flair' beargumenteren of demonstreren wanneer het denkt hen iets positiefs te bieden.
 Veel te veel : Continu praten, steeds in de rede vallen, drammen.
28. Stelt zich kwetsbaar op bij andere kinderen -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Groepsgenoten op een gepaste, ontwapenende wijze zijn zwaktes aangeven en tijdig steun/hulp/troost zoeken.
 Veel te veel : Zich 'hulpeloos' aan kinderen vastklampen, met een veel te afhankelijke opstelling hulp of steun 'afdwingen'.
29. Kijkt de kat uit de boom -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Laat niet te snel 'het achterste van zijn tong' zien in de groep; 'Het kind weet zijn kruit droog te houden'.
 Veel te veel : Altijd stuurs-afhoudend, gesloten, 'komt nooit eens over de brug'; blijft altijd gereserveerd.
30. Houdt zich aan regels van de groep -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Het kind weet zich naar (impliciete) groepsnormen of geaccepteerde leiders te voegen; het valt niet teveel op.
 Veel te veel : Veel te kritiekloos of klakkeloos-volgzame houding; conformeert zich te sterk naar de groep, durft nooit af te wijken.
31. "Aanval is de beste verdediging" -2 -1 0 +1 +2
 Normaal is o.a. : Problemen met/kritiek uit de groep voor willen zijn met een strijdbare houding, ideeën, plannen, verwijten.
 Veel te veel : Onevenredig fel, (bij voorbaat) grensoverschrijdend agressief reageren naar groepsgenoten in woorden en/of daden.
32. Trekt zich terug -2 -1 0 +1 +2
 Het kind kan zich (even) onttrekken aan contact met groepsgenoten; dat is functioneel bijv. bij schuld- schaamte- onmachtgevoelens, uit loyaliteit naar derden of om voldoende autonomie te bewaren.

Bronnen:

Boek: R. Verstegen en H.P.B. Lodewijks,

Interactiewijzer Analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedingssituaties,
 2009, van Gorcum, Assen.

Computerprogramma: *Interactiewijzer*, Sorée Educatieve Software, Venlo.

Onderdeel B2: relatie kind - andere kinderen

Onderstaande uitspraken hebben betrekking op **hoe andere kinderen met het betreffende kind omgaan**. Met het omcirkelen van onderstaande tekens kan worden aangegeven in hoeverre de uitspraak van toepassing is.

de hele groep reageert duidelijk zo	+++
de meerderheid duidelijk zo /de minderheid binnen normale grenzen	++0
de meerderheid duidelijk zo /de minderheid niet of nauwelijks	+-
de minderheid duidelijk zo /de meerderheid binnen normale grenzen	+00
de groep reageert sterk verdeeld	+ - 0
de minderheid duidelijk zo /de meerderheid niet of nauwelijks	+ - -
de hele groep reageert binnen de normale grenzen zo	000
meerderheid binnen normale grenzen /minderheid niet of nauwelijks	00-
meerderheid niet of nauwelijks /minderheid binnen normale grenzen	0--
de hele groep reageert niet of nauwelijks zo	---

- Andere kinderen gaan er bij voorbaat van uit dat dit kind wel zal instemmen - - -   0 0 0   + + +
 Andere kinderen vinden dit kind 'gemakkelijk' in de groep. Ze verwachten er geen echt tegenspel van wanneer ze zelf met richtinggevend initiatieven komen. Ze gaan er vanuit dat dit kind wel meegaand zal zijn t.a.v. hun opvattingen, aanwijzingen.
- Andere kinderen nemen een ondergeschikte houding bij dit kind aan - - -   0 0 0   + + +
 Andere kinderen laten ontzag zien voor dit kind. Dat kan bijv. door een afwachtende of gediensigheids houding naar dit kind, door het vermijden van conflicten, door erkenning te laten merken van zijn of haar leiderschap of machtspositie in de groep.
- Andere kinderen nemen het initiatief bij dit kind - - -   0 0 0   + + +
 Andere kinderen lijken zich vrij zeker te voelen van hun zaak t.o.v. dit kind en nemen vanuit die positie het initiatief in contact. Zij zien dit kind als 'zwakker'. Daarom willen ze het ook wel helpen, steunen, op sleeptouw nemen.
- Andere kinderen zoeken het aangename gezelschap van dit kind op - - -   0 0 0   + + +
 Andere kinderen waarderen het gezelschap van dit kind en ze zoeken dat op vanwege de vriendschappelijke steun, de zorgzaamheid, vertrouwelijkheid of hartelijkheid die dit kind hen biedt.
 N.B. Dus niet vanwege spanning, sensatie, volgzzaamheid, pesten!
- Andere kinderen reageren geïrriteerd op dit kind - - -   0 0 0   + + +
 Andere kinderen ergeren zich aan dit kind ("Daar heb je hem/haar weer; ook altijd wat..."); ze distantiëren zich ervan; ze kunnen het isoleren van de groep als 'afwijkend' (anders, raar, of gek); het proberen te kleineren; ook wel 'harder' aanpakken uit ergernis.
- Andere kinderen 'vergeten' dit kind - - -   0 0 0   + + +
 Andere kinderen negeren dit kind, laten het links liggen, houden er geen rekening mee, vinden het oninteressant of saai. Zulke reacties kunnen ook voortkomen uit teleurstelling over het falen van hun (eerdere) toenaderingspogingen.
- Andere kinderen varen op het kompas van dit kind - - -   0 0 0   + + +
 Andere kinderen laten gemakkelijk de leiding over aan dit kind; ze stellen zich volgzzaam op. Ook 'bewondering' van dit kind door groepsgenoten kan een signaal zijn.
- Andere kinderen zijn bang voor dit kind - - -   0 0 0   + + +
 Andere kinderen 'binden in', houden zich 'gedeisd' of mijden dit kind vanwege de dreiging die ervan uit kan gaan; ze gaan ervan uit dat het hen op enigerlei wijze kan 'pakken'. Wanneer het kind echt terroriseert kan ook 'bezwerende gediensigheids' een signaal zijn.

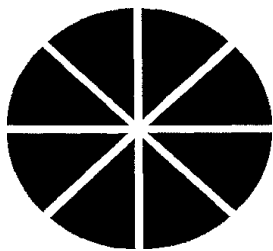
Bronnen:

Boek: R. Verstegen en H.P.B. Lodewijks,

Interactiewijzer Analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedingssituaties, 2009, van Gorcum, Assen.

Computerprogramma: *Interactiewijzer*, Sorée Educatieve Software, Venlo.

SLEUTEL van de BOTS-vragenlijsten uit 'Interactiewijzer' ©

Auteurs: Rob Versteegen en Henny Lodewijks

SLEUTEL A1 VRAGEN

Boven Samen

Vraag 10:
17:
23:
27:

Totaal BS ....

Samen Boven

Vraag 1:
5:
11:
18:

Totaal SB ....

Samen Onder

Vraag 7:
13:
19:
30:

Totaal SO ....

Onder Samen

Vraag 4:
12:
25:
28:

Totaal OS ....

Onder Tegen

Vraag 6:
20:
29:
32:

Totaal OT ....

Tegen Onder

Vraag 2:
16:
21:
24:

Totaal TO ....

Tegen Boven

Vraag 9:
14:
22:
31:

Totaal TB ....

Boven Tegen

Vraag 3:
8:
15:
26:

Totaal BT ....

SLEUTEL B1 VRAGEN

Boven Samen

Vraag 10:
17:
23:
27:

Totaal BS ....

Samen Boven

Vraag 1:
5:
11:
18:

Totaal SB ....

Samen Onder

Vraag 7:
13:
19:
30:

Totaal SO ....

Onder Samen

Vraag 4:
12:
25:
28:

Totaal OS ....

Onder Tegen

Vraag 6:
20:
29:
32:

Totaal OT ....

Tegen Onder

Vraag 2:
16:
21:
24:

Totaal TO ....

Tegen Boven

Vraag 9:
14:
22:
31:

Totaal TB ....

Boven Tegen

Vraag 3:
8:
15:
26:

Totaal BT ....

SLEUTEL A2 VRAGEN

Boven Samen

Vraag 7:

Samen Boven

Vraag 4:

Samen Onder

Vraag 1:

Onder Samen

Vraag 3:

Onder Tegen

Vraag 6:

Tegen Onder

Vraag 5:

Tegen Boven

Vraag 8:

Boven Tegen

Vraag 2:

SLEUTEL B2 VRAGEN

Boven Samen

Vraag 7:

Samen Boven

Vraag 4:

Samen Onder

Vraag 1:

Onder Samen

Vraag 3:

Onder Tegen

Vraag 6:

Tegen Onder

Vraag 5:

Tegen Boven

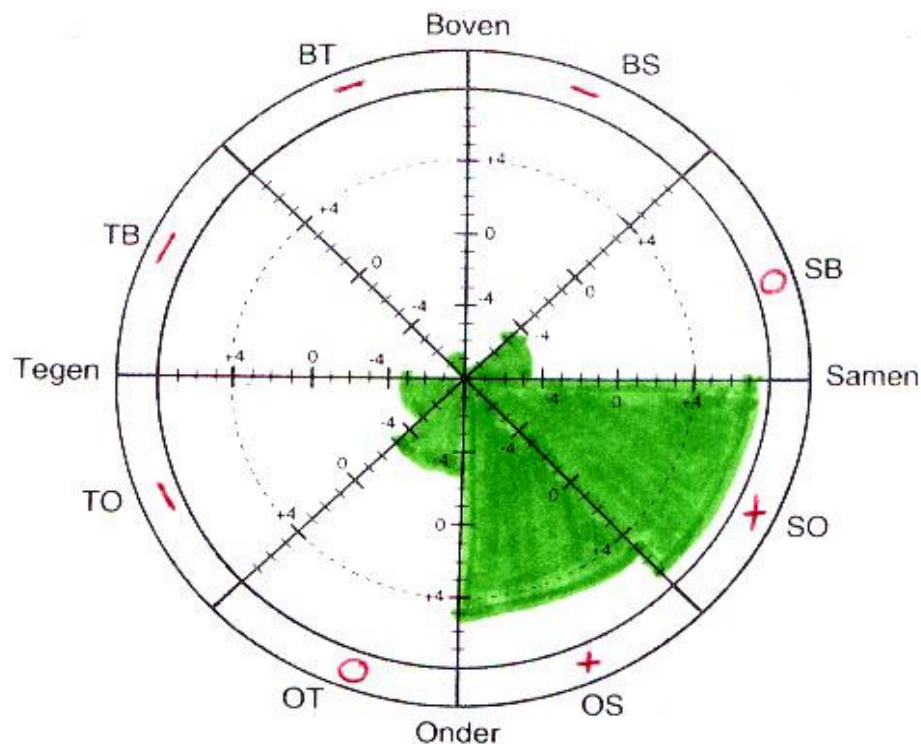
Vraag 8:

Boven Tegen

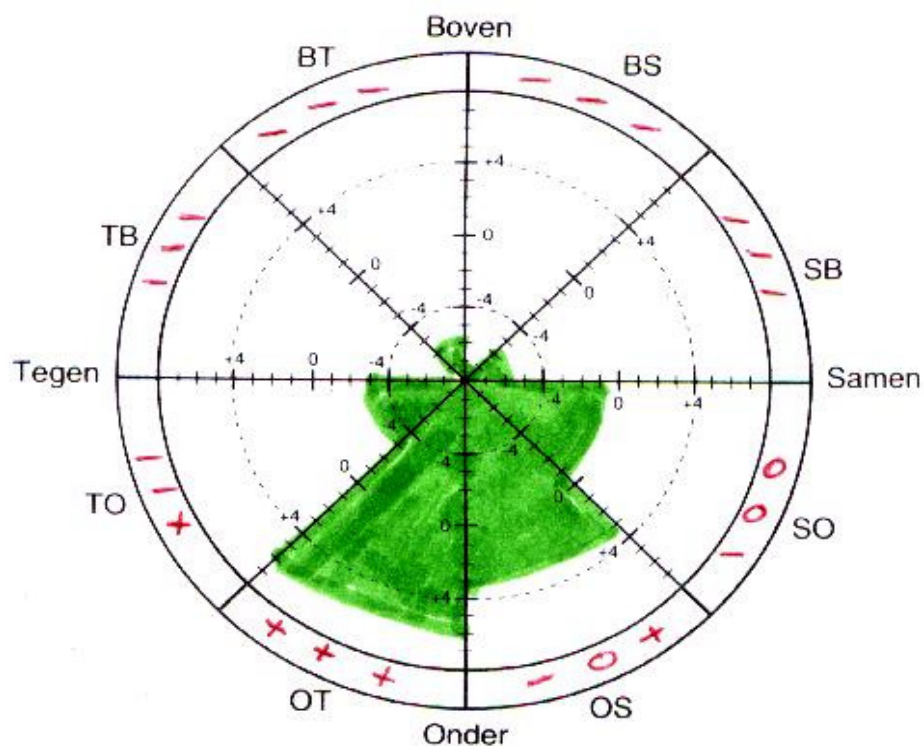
Vraag 2:

Breng gegevens van de A-lijsten over in het bovenste interactiewiel.
 Scores van de jongere in de binnensegmenten 'inkleuren'.
 De + 0 -- tekens van de opvoeder in de buitenring
 Breng gegevens van de B-lijsten over in het onderste interactiewiel.
 Scores van de jongere in de binnensegmenten.
 DRIE (!) tekens van de groep per segment in de buitenring (toelichting B2)
 Zie onderstaand voorbeeld.

A. Interactiewiel kind-opvoeder

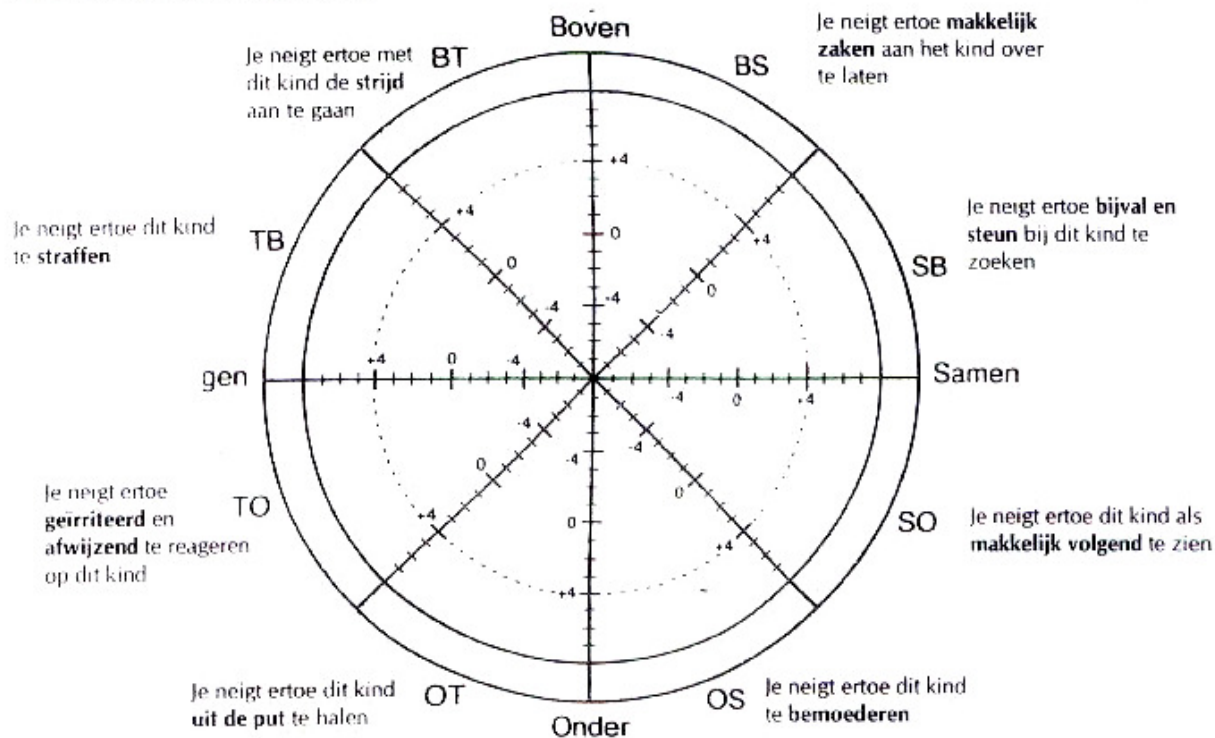

B. Interactiewiel kind-andere kinderen

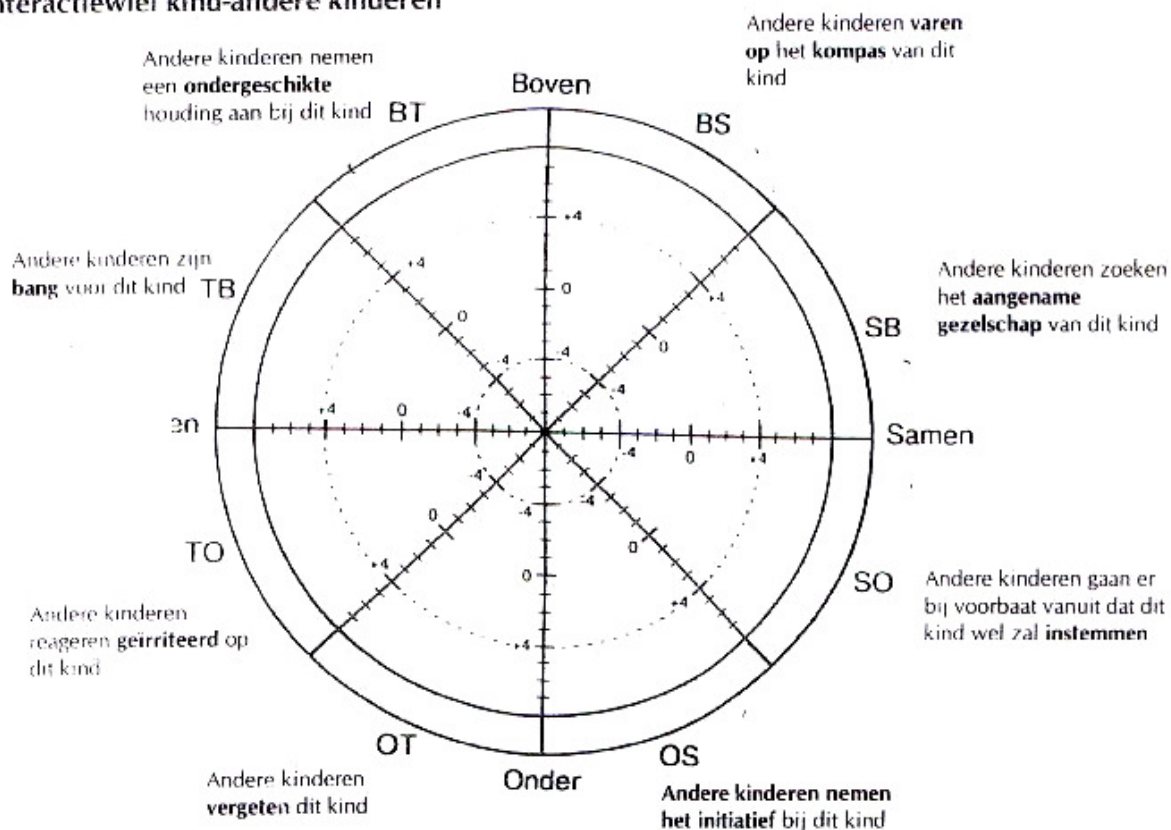

A. Interactiewiel kind-opvoeder

00.02.006/RF/1

B. Interactiewiel kind-andere kinderen

Bronnen:

Boek: R. Verstegen en H.P.B. Lodewijks, *Interactiewijzer Analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedingssituaties*, 2009, van Gorcum, Assen.

Computerprogramma: *Interactiewijzer*, Sorée Educatieve Software, Venlo.

Kijk voor meer informatie op www.interactiewijzer.nl